

Politički sistem Švajcarske

Savremeni politički sistemi II

Opšte karakteristike

- **Populacija:** 8 327 126
- **Teritorija:** 41 285 m²
- **Kancelar:** Walter Thurnherr
- **Parlament:** Nacionalni savjet i Savjet država
- **Jezici:** GER, FRA, ITA

Istorijski razvoj – prva faza

- XIII vijek – grupacije komuna koje se udružuju
- Uri, Švajc i Untervald – 1291 – “Vječiti savez”
- Neprijatelj – Habsburška monarhija
- Konfederacija priznata Vestfalskim mirom 1648. godine
- Osnovni pravni akti međusobni ugovori kantona
- Diet – predstavnički dom delegatskog tipa (1-4 predstavnika, ali jedan glas)
- Kantoni različita uređenja od neposredne demokratija, do republikanskog ili aristokratskog uređenja

Istorijski razvoj – druga faza

- 1798. godine Napoleon osvaja Švajcarsku i formira se Helvetska republika – prvi ustav
- Centralizovano uređenje, kantoni se pretvaraju u administrativne cjeline
- Ljudska prava, opšte pravo glasa, nasljeđe francuske buržoaske revolucije
- Unitaristička i federalistička struja
- Drugi Ustav 1802. godine kao reakcija nezadovoljnih
- Napoleon i Akt o medijaciji – mješavina ustava federacije i 19 kantona 1803.
- 1815. Bečki kongres: neutralnost, teritoriju (22 kantona) i strukturu – federalni pakt

Istorijski razvoj – treća faza

- 1848. novi ustav – naziv konfederacija, sistem federacije, reakcija na pobunu katoličkih kantona
- Dvodomna skupština i Savezno vijeće
- Proširenje nadležnosti federacije
- 1874. ustav dodatna proširenja nadležnosti federacije
- Čvrst ustav

Istorijski razvoj – treća faza

- Način promjene ustava:
 - Potpuna izmjena:
 - Prijedlog oba doma ide na referendum,
 - Ako nema saglasnosti domova oko izmjene prijedlog prvo ide na konsultativni referendum, ako se većina pozitivno izjasni, skupština se raspušta i raspisuju novi izbori.
 - Zahtjev građana – 100.000 sa pravom glasa – prethodno konsultovanje. Ako je odgovor potvrđan procedura iz gornjeg stava.
 - Djelimična izmjena:
 - Oba doma po proceduri kao za donošenje saveznih zakona,
 - 100.000 birača
 - Nakon toga kantonalna potvrda, svaki kanton ima jednaku težinu
 - Do momenta pisanja udžbenika 190 referenduma

Istorijski razvoj – treća faza

- Ustav iz 1999.
- Tehnički iskorak
- Ciljevi:
 - Jačanje prava građana i oblika neposredne demokratije,
 - Centralizacija.
- Razlikovanje građanstva od etniciteta,
 - „švajcarska nacija nema etnički karakter“
- Neutralnost – 1648. godine
- Ulazak u UN – 2002. godine

Vertikalna organizacija vlasti

- Savezni – federalna država
- Kantonalni
 - 23 kantona
 - 3 podijeljena na 2 potkantona
 - Ukupno 26 federalnih jedinica
- Lokalni nivo
- Federalizam, liberalizam i demokratija, tri principa

Kantoni

- Formalno ravnopravni – suštinski različiti
- Njemački, francuski i italijanski jezik (+retoromanski)
 - Kantoni uglavnom unilingvalni, tri bilingvalna i jedan trolingvalni
- Pretpostavka nadležnosti kantona koja sve manje ima smisla
- Sve više nadležnosti na federalnom nivou
 - Isključive nadležnosti
 - Mješovite nadležnosti
 - Pravo nadzora

Kantoni

- Nadležnosti federacije: spoljna politika, vojska, zaštita sredine, trgovina, pošta, bankarski sistem...
- Zajedničke nadležnosti: sudstvo, policija, univerzitet, kultura, zdravstvo, ekonomija...
- Nadležnosti kantona: osnovno obrazovanje, crkva, socijalno staranje, jezička prava...
- Kantoni imaju ustave koji su podređeni centralnom ustavu sistemom garancije
- Ograničen međunarodni kapacitet
- Struktura vlasti u kantonima nije jednoobrazna

Horizontalna organizacija vlasti

- Skupštinski sistem
- Federalna skupština:
 - Nacionalno vijeće
 - 200 članova
 - Proporcionalni izbori,
 - 26 izbornih jedinica sa od 1 do 35 poslanika
 - Jedna izborna jedinica = jedan kanton
 - Preferencijalno glasanje
 - 20 godina aktivno biračko pravo
 - Vijeće država
 - 46 članova, 2 po kantonima i 1 po polukantonima
 - Različit izbor predstavnika (većinski)
 - Različita dužina mandata predstavnika
 - Slobodan mandat
- Nema predsjednika, bira se na sjednici
- Potrebna saglasnost oba vijeća, ako je nema prijedlog se odbacuje

Horizontalna organizacija vlasti

- Savezno vijeće – izvršna vlast
- 7 članova koje bira na zajedničkoj sjednici Skupština
- Nespojivost funkcija (poslaničkih)
- Nema ograničenja reizbora (članstvo i do 30 godina)
- Proporcionalni princip: veličina kantona, jezici, religija, partije.
- 4 ili 5 sa njemačkog govornog područja, 1 ili 2 francuskog, 1 italijanskog
- 1959. godine formula: 2:2:2:1 (radikalna, socijaldemokratska, konzervativna partija sa po 2 člana + jedna manja)
- 2003. izmjena formule u korist Švajcarske narodne partije (2 člana)
- Kolegijalan i kolektivan organ
- Predsjednik konfederacija iz Saveznog vijeća imenovan od strane skupštine na godinu dana

Savezni sud

- 30 sudija na po 6 godina sa pravom reizbora
- Bira Savezna skupština
- Proporcionalna zastupljenost
- Samo izuzetno ustavna jurisdikcija
- Inicijativa da se uvede pravi sudske revizije ustava odbačena 1939. godine

Partije

- Slaba izlaznost - oko 40%
- Radikalno-demokratska partija (iz Liberalne)
- Demokratsko-hrišćanska partija (konzervativa)
- Socijaldemokratska partija
- Švajcarska narodna partija

Referendumi

- Građani imaju pravo neposredne inicijative u slučaju izmjene ustava,
- Uslovno u zakonodavnoj proceduri (može biti zatražen)
- 2014. godine 11 referenduma na nacionalnom nivou – uspjelo 6
 - Tzv. gornji limit za zarade (12 prosječnih)
 - Zabrana izgradnje novih vjerskih objekata sa minaretima (2009.)